

Alžběta Löblová

Švédské derivační sufixy *-is* a *-o* jako dva slangové slovtvorné procesy v současném jazyce na sociálních sítích: korpusová studie

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav germánských studií, oddělení skandinavistiky
květen 2022

Posudek vedoucího diplomové práce

Alžběta Löblová si pro svoji korpusovou analýzu vybrala dva sufixy (*-is* a *-o*) typické pro hovorovou švédštinu a slang a zkoumá je ze tří základních hledisek: 1. slovtvorného, 2. morfologického a 3. sémantického. Sufix *-is*, jak diplomandka podotýká, vzbudil pozornost na přelomu 21. století zejména svoji značnou produktivitou. Postupem času však slova se sufixem *-is* postupně opouštějí sféru slangu a dostávají se do běžné hovorové švédštiny. Zdá se, že roli sufixu *-is* postupně přebírá sufix *-o*, o kterém se často hovoří jako o jakémsi nástupci sufixu *-is*. Hlavním cílem předložené diplomové práce je tak popsat, do jaké míry si oba produktivní sufixy v současné švédštině konkurují.

Úvodní kapitola stručně popisuje cíl výzkumu, strukturu předložené práce a také teoretický rámec, ve kterém je celá studie ukotvena. Diplomandka se opírá zejména o práce Görana Inghulta, a lingvistek Ully-Britt Kotsinas a Gunlög Josefsson.

Rozsáhlá teoretická část (kapitola 2) se nejprve zevrubně věnuje třem základním slovtvorným procesům - kompozici, derivaci a abreviaci (kapitola 2.1). Výběr těchto procesů není náhodný, neboť se jedná o procesy, ve kterých mohou různými způsoby figurovat oba zkoumané sufixy. Další část teoretického úvodu se věnuje produktivitě (kapitola 2.2), která je nejprve popsána obecně jako lingvistický fenomén a dále pak detailněji v rámci jednotlivých slovtvorných procesů. Diplomandka ukazuje na celé řadě příkladů, že produktivitu ve slovtvorbě nelze chápat jako jev dichotomní (tedy protiklad produktivní - neproduktivní), ale spíše jako jev skalární, tedy že existuje několik stupňů tvořících jisté kontinuum. Poslední část teoretické kapitoly se podrobně věnuje popisu slov se sufixy *-is* a *-o* (kapitola 2.3). Nejprve je stručně nastíněn dosavadní výzkum a původ obou sufixů. Hlavní pozornost je však upřena k formálnímu a sémantickému popisu slov se zkoumanými sufixy.

Samostatná kapitola je věnována metodologii a zkoumanému materiálu (kapitola 3). Analýza vychází z dat švédského jazykového korpusu *Språkbanken*, přičemž zdrojem byly texty ze sociálních sítí (blogy, diskusní fóra, příspěvky na twitterových účtech). Prvotním cílem bylo analyzovat 100 nejfrekventovanějších slov se sufixem *-is* a stejný počet slov se sufixem *-o*. Nicméně vlivem výskytu homonymie, kdy bylo potřeba jedno slovo přiřadit k více slovním druhům, obsahuje výsledný vzorek 184 výskytů slov se sufixem *-is* a 144 výskytů slov se sufixem *-o*. Diplomandka velice podrobně popisuje jednotlivé korpusové příkazy i způsob výběru finálního vzorku.

Pilířem celé práce je analytická část (kapitola 4). Slovtvorná analýza se zabývá, kterým slovtvorným procesem jednotlivá slova vznikla. V obou případech jasně dominuje krácení (69,5 % u slov u *-is*, 63,2 % u slov s *-o*), zbylá slova pak vznikla derivací. Morfologická analýza sleduje, které slovní druhy mohou zkoumaná slova reprezentovat. U sufixu *-is* jasně dominují substantiva (81 %) a do menší míry také adjektiva (15,8 %). Ostatní identifikované slovní druhy (adverbia, interjekce) se jeví spíše jako okrajové (obojí shodně 1,6 %). Podobně jsou na tom také slova se sufixem *-o*, nicméně poměr mezi substantivy a adjektivy je o něco vyrovnanější (65,9 % substantiv, 30,6 % adjektiv). Z ostatních slovních druhů se objevila pouze adverbia (3,5 %). Sémantická analýza pojednává o významech jednotlivých slovních druhů. Ani zde nelze pozorovat výrazný rozdíl mezi oběma sufixy. Analytická část také krátce pojednává o prosodických vlastnostech slov s oběma sufixy a také o produktivitě tvoření. Jednotlivé aspekty analýzy jsou shrnuty v přehledných tabulkách.

Práce je zakončena stručným závěrem, který shrnuje relevantní výsledky. Dále poukazuje na to, že některá tvrzení z odborné literatury (zejména o morfologických tendencích) se úplně nepotvrdila. Závěr také pojednává obecně o konkurenci obou sufixů. Předložená práce také obsahuje rozsáhlou přílohu se všemi analyzovanými doklady.

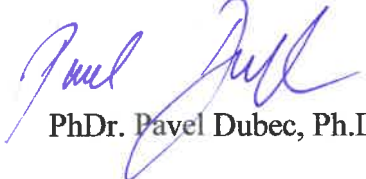
Poznámky a dotazy:

1. Ve velké míře se objevují slova se sufixem *-is* a *-o* vytvořená od stejného základu a mající podobný význam. Záleží tedy na preferenci mluvčího. Tento jev je zajímavý i s ohledem na jazykovou ekonomii. Je možné pozorovat nějaký trend při volbě těchto slov (např. s ohledem na věk, geografii apod.)?
2. Jak je myšlen výraz „hovorová švédština“? Analogicky k označení „hovorová čeština“ by se dalo předpokládat, že se jedná o standardní formu jazyka v mluvené podobě. Z textu ale na několika místech vyplývá, že se spíše jedná o substandardní formu.
3. Jak je uvedeno v závěru, bylo užití adjektiv s oběma sufixy v atributu považováno za negramatické. Přípustné bylo jen postavení predikativní. Analýza nicméně ukázala, že atributivní postavení není zdaleka výjimečné. Dochází v tomto aspektu k nějaké změně v posuzování atributivního postavení?
4. Jednotlivé jevy jsou srovnávány v přehledných tabulkách rozdělených podle zkoumaných sufixů. Lepší orientaci v datech by jistě prospělo souhrnné srovnání obou sufixů v jedné tabulce.

Závěr:

Diplomová práce je metodologicky konzistentní studie, která v plné míře splnila svůj hlavní vytčený cíl, tedy porovnat konkurenci slov se sufixy *-is* a *-o* v současné švédštině. Z formálního hlediska práce nevykazuje žádné výrazné nedostatky a splňuje tak požadovaný standard. Předložená studie tedy splňuje všechny požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím jako **výbornou**.

V Praze 30.5.2022

PhDr. Pavel Dubec, Ph.D.